

מעלין בקודש

שיחה ליום ירושלים

מה באייר עלינו בקודש לכ"ח באייר. מתוך ההנחיה האלוהית של "נחית בחסדך עם זו גאלת" של בניין היישוב והקמת המדינה, הגענו למדרגה יותר עליונה של "נהלת בעוז אל נוה קדשך" - ירושלים ומקום המקדש. מעלין בקודש. צריך לזכור עובדה זו כהויתנה.

שיחה יוצאת דופן

ציון וירושלים: הן זו אצל זו, מאז מראשית תולדותנו התבלט שם ציון אצל ההבטאה של מלכותנו, כחנו העולמי, שהוא הנהו גם כן ודאי קדוש מצד עצמו, והוא משמש את כל המטרות הקדושות של עמנו, שהוא הנהו ויהיה לעד ממלכת הכהנים וגוי הקדוש של העולם כולו.

אמנם "ירושלים" מבטאת בהבלטתה את המטרה של קדושתנו מצד עצמה בתור המגמה היותר גבוהה באידיאליותה של הויתנו הישראלית, בעד עצמנו ובעד האנושיות כולה, המקום של בית המקדש, בית תפלה העתידי של כל העמים, המקום שבו ישבו הסנהדריה הגדולה אשר ממנה יצאה ותצא תורה לכל ישראל, זה מציין השם "ירושלים".

העולם הכשר הישראלי כולו, הוא מעולם עמוק מאד מקושר עם המטרות הקדושות, הוא אלהי ברעיוניו, קדוש בעוצם אמונתו, אומתנו בטאה באחוליה העמוקים, בתפילותיה הקדושות לשיבת השכינה "לציון", דוקא על ידי בנין "ירושלים", על ידי קדושת בית המקדש, על ידי ההתרוממות של הקדושה האלהית עלינו ועל ידנו על העולם כולו.

את המטרה הכשרה הזאת חפצים אנחנו לבטא על ידי דגלנו דגל "ירושלים", שאנחנו מקיים שילך במצב של שלום עם דגל "ציון", עד אשר אנחנו וכל העולם כולו נכיר שהענינים העולמיים של ישראל לשוב אל ארץ ישראל, בתור עם שלם, והענינים המקודשים, עצם המגמות הכשרות, מתאחדים הם במיטב האחהו זה עם זה.

אבל כדי לתן הכרה להעולם הפנימי ולהעולם החצוני, עם המגמות הלאומיות הכשרות שלנו, וכדי ליצור כח מסודר איך לכוון את זה באופי תולדותי, הננו נושאים לפני כל העולם הישראלי הכשר את דגל "ירושלים" והננו קוראים את כל אחינו הכשרים, באו אלינו, התאחדו עמנו, אמצו את כחנו, בעבור הענינים הקדושים של העולם הכשר הישראלי, שהם הגם באמת הענינים העצמיים הטבעיים של כלל ישראל בכל הדורות, בזמנים היותר טובים של עברנו ובהתור הבטוח והנשא של עתידנו.

באו אל דגלנו "ירושלים", אשר הכחות היותר גדולים של העולם הכשר היהודי ישא אותו קדימה, לפני המחנה הקדושה האלהית "מחנה ישראל". עולמנו הכשר, כל שלומי אמוני ישראל, אין לנו מה להסתפק, ברור הוא שהכח

קראים הננו לשוב בחזרה אל גונו העתיק, לארץ ישראל לחדש שמה את החיים העתיקים הקדושים שלנו, אנחנו חייבים לקדם את פני התנועה הקדושה הזאת בכל מאמצי כחותנו, אמנם המלה הישראלית האמיתית, המלה הישראלית הכשרה, שבה מונח הכח של החיים הלאומיים שלנו, שהוטל עד כה במעמקי

הגלות, עמוק מאד במורד, שלשונו לא נחפש, מוכרחת עתה להאמר בחופש מוחלט, עמוק עמוק מאד הוא האומר הישראלי הכשר, כבד כבד מאד הוא המעמס של העולם, עד אשר האומר הנשא האומר המרום באידיאליותו, האומר הכשר המוצלח הישראלי, יתבטא באמתת צביונו, עד אשר יצא ממחבואו הרציני שהוא גנוז בו עמוק, מאד עמוק, בתוך הנשמה הקדושה הישראלית, ועד שיעשה לכה פועל

בהממשיות של החיים הישראליים הלאומיים, כלומר עד שיתגלה אותו האופי של האמת האמיתית שהוא וביחוד הוא, הנתו הכח הממשי של החיים הכלליים של הלאום הישראלי.

האמת הלא היא שהקיום הישראלי וכל הקשור היהודי שהוא עושה את אומתנו לעם עולם בלתי מנוצח בתבל, מונח הוא רק בו בתאומר היהודי הכשר, שהוא צריך להתבטא בבחירות ובהבלטה ע"י הכח של ההסתדרות של העולם הכשר הישראלי, שהוא מוכרח בגאון רוח לשאת את דגלו הקדוש.

הכח הכשר הישראלי, הוא ולא אחר הוא הנו הנושא והשומר של השבועה הקדושה אשר נשבענו על נהרות בבל, אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני והכח הזה הלא הוא הנהו המבעיר אפילו את הזיק של האש הגנוז אשר לא יכבה ליל לילה אצל כל בר ישראל, שהוא כל עוד מחזיק את עצמו עדנה למרות כל החשבונות הכהים של העולם קשור באומץ בעמו עם תקותיו הגדולות.

אנו היהודים הכשרים צריכים אנו לדעת עמוק ולהאמין, שהיד האלהית הקדושה היא מנהלת אותנו כעת בחושף אל מגמותנו האידיאליות הנשאות, אנו צריכים לתן להכרה לכל העולם כולו את הפתרון הגדול של מאורעות העולם הנפלאות, שהן קולעות כל כך בגלוי אל המטרה לקרב את גאולתנו, את ישועתנו שממנה ואך ממנה מוכרחת היא לצאת הגאולה והישועה של כל העולם האנושי.

בשלהבתיה של הארת האמונה האלהית, בהופעת האורה של תורתנו הקדושה, בהתחיה של כל הרעיונות הכשרים היותר אידיאלים, נשא את דגלנו את דגל "ירושלים" אשר אך על ידו ובגיניו ינשא דגל "ציון". הערך של העולם הישראלי העולמי יתברר לטהרתו בעולם, על ידי ההופעה של הכח הקדוש היהודי, שיבטא בדיוק על ידי ההתרוממות הקולית, של כל העולם הישראלי הכשר, שיקח את כל עצמיותו בהתלהבות קדושה אל העבודה הרצינית, של הבנין הלאומי הקדוש, לכוון את שיבתנו לא"י בהאשר של האורה האלהית שלנו, "בית יעקב לכו ונלכה באור ד'".

שיחה יוצאת דופן - ירושלים

"ועתה יגדל נא כח ד' כ"ח באייר. באותו מגדל ובאותם מגדלים, בהם גדול כוח ד', הופיע כ"ח באייר. "קול ד' בכח". הזכרנו כמה פעמים, ריש מקום להזכיר שוב, את פלאי-הפלאים של ההנהגה האלוהית של ריבונר-של-עולם, המתגלה בתקופות האחרונות יותר ויותר בגילוי. יש צורך להתבונן בסדרי התקופות, השנים והימים. בהופעה המיוחדת של כ"ח באייר, באותו יום

כ"ח באייר תרס"ד, לפני כמה עשרות שנים, הופיע האור האלוהי החדש על ציון ועל ירושלים, על ישראל ועל ארץ-ישראל, באותו יום, כ"ח באייר תרס"ד, היתה התגלות הופעתו של אבא, זכר צדיק וקדוש לברכה, בארץ. באנו לארץ-ישראל. כשהאור הזה הופיע בכ"ח באייר, נמשכה ההנהגה האלוהית מאז ועד הנה. אין זה במקרה, אלא בהתאם לסדר ההנהגה האלוהית. מכאן ואילך הולך מיום זה שעלינו לארץ-ישראל, ומתגלה מה זה כ"ח באייר, פלאי-הפלאים של

ההנהגה האלוהית! "ועתה יגדל נא כח ד'". כוח ד' הולך מתגלה ומתגדל מתקופה לתקופה, משנה לשנה, מיום ליום. "יום ליום יביע אמר ולילה לילה יחיה דעת". צריך לפקוח עיניים ולראות, לפתוח אזניים ולשמע "קול ד' בכח, קול ד' בהדר", שמופיע בימינו אלה, בשנותינו ובדורותינו.

שיחה יוצאת דופן - ירושלים

בין ה' אייר, "האי יומא דקא גרים" של הקמת המדינה, לבין כ"ח אייר, יום שחרור ירושלים המקודשת מכל ארץ-ישראל, אנו מתעלים בדרגה מיום ליום. בכ"ח אייר זכינו להשלמת העובדה שהחלה בה' אייר, וה' אייר נתעלה, נתגדל ונתקדש על-ידי כ"ח אייר.

"נחית בחסדך עם זו גאלת". ריבונר-של-עולם נחה אותנו בחסדו, מהצהרת בלפור ועד להקמת המדינה, בחסדו - הלך היישוב ונבנה, הלך ונתעצם. מתוך כך הגענו ל"עם זו גאלת". "אזור ישראל בגבורה" הפיח אומץ ומסירות-נפש בקרב ראשי הציבור להכריז כי קמה מדינת ישראל, ובקרב לוחמי ישראל שמסרו נפשם על קידוש השם וארצו להתגבר על כל הקמים עליו. גבורה זו היא שורש לכל הניסים והנפלאות.

במלחמת ששת-הימים, מסובב הסיבות הביא אותנו למדרגה עליונה יותר: "נהלת בעוז אל נוה קדשך". ריבונר-של-עולם ניהל אותנו בעוז גדול ותעצומות ומתוך כך הגענו ל"נוה קדשך", הרהבית ומקום המקדש.

בירושלים ריכזו כל הכוחות הפנימיים שבאומה: מקום המלוכה, ערש הנבואה, עיר המקדש, ומקום הסנהדרין בלשכת הגיית. ירושלים מקודשת מכל ארץ-ישראל, לא רק במובן של מ"ם היתרון, אלא גם במובן של מ"ם היחס: היא מקודשת מתוך כל ארץ-ישראל. מתוך קיבוץ גלויות בכל חלקי הארץ וריבוי התיישבות בתוכם, מתגלה קדושת ירושלים.

חזרנו הביתה בפקודה אלוהית ושיא חזרתנו הביתה הוא "נהלת בעוז אל נוה קדשך". את העובדה ההיסטורית האלוהית הזאת לא יוכלו לשנות כל מלכי מזרח ומערב וכל רשעי עולם, ואף כל הצדיקים למיניהם לא יוכלו לשנותה. "עצת ד' לעולם תעמוד".

שיחה יוצאת דופן - ירושלים

כ"ח באייר. שלוש עטרות נטל אורו היום, שלוש אותות, שלוש גילוינו, תחנות, בסדר ההנהגה האלוהית של הדורות האלה. אין מקריית.

בגמ' (פסחים פח): "גדול יום קבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ". ובגמ' א: גדול יום גאולת ישראל כיום בריאתו של אדם הראשון, כי באמת "אתם קרויים אדם".

תחילה הוצבר עמו מארבע רוחות העולם (סנהדרין לה): ראשית תקופת קבוץ גלויות. אח"כ עשאו גולם - תחלת התהוות הישוב, לאחר מכן נמתחו אבריו המשך גבוש צורתו והתרחבותו של הישוב אח"כ נורקת בו נשמה בכ"ח באייר תרס"ד רבותינו זכרונו לברכה האב, הרב ז"ל וכו', רבנו הכה"מ עולם ארצה, אין מקריית בקדושה.

שנתיים אחרי זה, תרס"ו, ראשית הופעת אור התורה הגואלת בעקבי הצאן - מאמר הדור ומתחיל סדר צמיחה מתוך זריקת הנשמה בגולם כדי להעמידו על רגליו, וכדברי הרב ז"ל "ידעתי כי למחיה שלחניד' אל אדמת הקדש", להיות "עבד נמכר לרבים, לעבוד ולמשא לעם ד' המחל להכות שרשיו על אדמת נחלתו, בתקות גאולה והיים חדשים ורעונים, שהטיפול המעשי כ"כ מרובה בהעתקה ממצב למצב, המתגלה פה בנקודת החיים האמיתיים של אומתנו... ואני הנני עומד בתוך, וברוך השם שעשה לי

את הנפש הזאת, שרוח ונשמה חיה ומרוגשת את כל התנועות והעוועים השונים עם כל ציריהם וחבליהם בקרבה, אבל גם עם כל תוקף עוז חייהם ואמונת ישעם, והדברים כולם פוגשים בי פגישה מוחשית, ואני מוכרח לטפל בהם בפועל ובמעשה, ולסבול את כל המשברים של הזרמים השונים ושיא דברים ולהקשיב את הקול הגלוי והנסתר שבהם". (אגרות א' עמ' קפ"ט, שם עמ' רלט-ר"מ). אלו דבריו באגרת, כך מדברת הנשמה.

עד השלב של "עמד על רגליו", והנה באייר, יום עצמאותנו. "נחית בחסדך עם זו גאלת" ר"עם זו" כמו בסוף השירה "עם זו קנית" זו ביאה שניה, שהיו ראויים שיעשה להם נס בימי עזרא, לצאת ביד רמה, כדרך שנעשה להם בימי יהושע אלא שגם החטא (ברכות ד.ו). ומהו החטא? כותב המהרש"א (יומא ט.ו), שלא עלו כולם, ולכן לא הופיע שכינה בבית שני ונקראו רק "עם זו" ולא נתגלו במלא שיעור קומתם, כעמך ד'.

ומכח אותה נשמה שנורקה ב"עם זו גאלת" הוא עומד על רגליו, המדינה. והתהליך האלוהי נמשך. הנשמה אנונם מחיה ומעמידה את הגוף אבל עדיין נסתרת, אינה מתגלית בו במעלתה העליונה, בגילוי פנימיותה בדעה ודבור - ההכרה הפנימית המתבטאת כלפי חוץ בדבור, ביטוי המחשבה הרגש והרצון - קריאת השם. כלפי חוץ עדיין הבנין הוא בחול. עד הופיע כ"ח באייר תשכ"ז "נהלת בעוז אל נוה קדשך", אל ירושלים. מכ"ח באייר תרס"ד שהופיע אורו הגדול של הרב ז"ל בארץ ישראל (ע' אגרות רא"ה ח"ב א' תרפ"ו) עד כ"ח באייר תשכ"ו, באותו יום לפני חמש עשרה שנה הופיע שוב האור הגדול בארצנו, ובאותו יום אז הופיע גם אור רבנו הכ"מ בהופעת ספרו "לנתיבות ישראל" שראה אור והראה אור ביום כבוש הכותל.

כ"ח באייר - יומא דהילולא של שמואל הנביא מברטנורא ז"ל, שעלה לירושלים בשנת רמ"ט, מספר על ההולקה שהיתה נהוגה ביום כ"ח באייר, על קברו של שמואל הנביא, ברמה הסמוכה לירושלים: "קברו של אדוננו שמואל הרמתי, הוא עד היום ביד היהודים, ובאים מכל הסביבות להשתטח שם בכל שנה ושנה בכ"ח באייר, ביום מתתו, ומדליקין עליו אבוקות גדולות, מלבד מה שמדליקין עליו גר-תמיד, ורמו מצאו (בשמואל א', ג', ג) ונר אלקים טרם יכבה, ושמואל שוכב בהיכל-ד'".

שיחה יוצאת דופן - ירושלים

כ"ח באייר הוא יומא דהילולא של שמואל הנביא, ורבינו עובדיה מברטנורא ז"ל, שעלה לירושלים בשנת רמ"ט, מספר על ההולקה שהיתה נהוגה ביום כ"ח באייר, על קברו של שמואל הנביא, ברמה הסמוכה לירושלים: "קברו של אדוננו שמואל הרמתי, הוא עד היום ביד היהודים, ובאים מכל הסביבות להשתטח שם בכל שנה ושנה בכ"ח באייר, ביום מתתו, ומדליקין עליו אבוקות גדולות, מלבד מה שמדליקין עליו גר-תמיד, ורמו מצאו (בשמואל א', ג', ג) ונר אלקים טרם יכבה, ושמואל שוכב בהיכל-ד'".

שיחה יוצאת דופן - ירושלים

שיחה יוצאת דופן - ירושלים

שתי מתנות טובות נשתלמו לנו במלואן מירושלים, עיר מקדש מלך: גאון הקודש וגבורת החיל. מעת אשר חרבה עירנו ושמש בית מקדשנו ונוטל כבוד מבית חיינו נחשכו לנו שני המאורות הללו. גאון הקודש חדל תת את כחו, אור הנבואה האלהית הועם, רוח הקודש פסק וחשכים הלכנו נודדים בגויים. גבורת החיל חדלה גם היא לעומת-זה, נתדלדל כחנו והננו כצללים נהלכים בארצות נכר. שתי המתנות האלהיות הללו, הקדושה והגבורה, שאין קץ לזין ותפארתן בהיותן משולבות שתייהן יחדיו, נתקו זו מזו וכל אחת בפני עצמה נתדלדלה דלדול אחר דלדול, עד אשר מחשכת הגלות המנוולת נדבקו בנו טומאת כפירת אלהים תחת גאון הקודש ורשלנות ומורך לבב תחת גבורת החיל. ושני הנגעים המאורים הללו הולכים ומלפפים אותנו ואוכלים אותנו בארץ אויבינו. וכאשר שבו פליטי חרב מארצות-אויב אל נוה רבצם, ואור התחיה נגה עליהם באור כהה אשר לא יכול לגרש את הצללים, באו כרוכים יחד עם ערפלי טהר של תחית רוח והתעוררות לאומית - טומאת הכפירה והטמטום מעבר מזה והרשלנות ומורך הלב מעבר מזה ופיצו בקרבנו מחלות שונות, אלה שני אבות הטומאה שהוכאו לארץ ד' מטומאת ארץ הגויים, ויעותו את נתיבות חיינו. לאושרנו מעט הוא שיתפשט המדוה על שתי המחלות ביחד באיזו סיעה מסיעותינו. על פי רוב נגועי סילוק שכונה, חולי הכפירה, הנם פחות נגועים במחלת הרשלנות ומורך הלב, והנגועים ברשלנות ובמורך עוד נכרים בהם סימני החיים של גאון הקודש, אם אמנם בשניהם רק צללי חיים אנחנו רואים. אבל למרות מראות נגעים הללו, לא חדלה נשמת אלהים חיים החיה בקרבנו לפעול את פעולתה. התחיה הראשונה, אשר הלכה צעדים טפופים ומדודים, מרובי הפסקות וסירוגים, מעת החל הישוב הישן, לא נקתה ממורך הלב, אבל חיי נקודות הקודש היו בה כמדה ידועה; והתחיה החדשה, שהחיה מעט את צעדיה, לקחה לה למנה איזה נצוצי חיים של עזר, אבל לא יכלה להכחיד את הרקב הפנימי המכלה את זה שמבלעדיו לא תוכל לנו כל עוצמת רוח ליתן פרי תנוכה - את גאון הקודש. אמנם לא נגעי נשמה הם מראות-נגעים הללו, נגעי עור המה. בתוכיות נשמת עם קדוש, נשמת אלהים חיים בוערת בעז גבורתה, ואע"ג דלית בהו הימנותא איקרו בני ובמקום אשר יאמר להם: לא עמי אתם - יאמר להם: בני אל חי. ורוח התחיה בהגיעו בשערי ירושלים כבר ידע את אשר לו, הוא יכיר שכבר הגיע לו התור לעמוד על רגליו הכן, הגיעה השעה לנער מעליו בבת אחת את שכחת ד' ואת הרשלנות גם יחד ולשוב לקבל את שני המתנות הטובות משולבות יחד: הקדושה והגבורה בחוברת, גאון הקודש וגבורת החיל.

מלך אברהם - המלך 299

12 ירושלים כולה ספר תורה

בהווי היומי שלנו, בסדר התפילה נהוג שנפילת אפיים נעשית רק במקום שיש בו ספר תורה. אמנם בירושלים כולה נהגו ליפול אפיים גם כשאין ספר תורה. כך נקבע שכל ירושלים היא מקום נפילת אפיים. ירושלים היא כולה ספר תורה, היא כולה ארון ד'.

13 .. בית-המקדש

שאלה: יש אנשים שטוענים שהגיע הזמן לבנות את בית-המקדש?
 הרב: כשבאים אלי בתביעה זו, אני אומר: מה שאתם תובעים אינו נובע מריבוי תורה שבכם אלא ממיעוט תורה. בניין בית-המקדש אינו מצווה של יחיד אלא של ציבור, של כלל ישראל, וכשם שיש מצווה לבנות את בית-המקדש, כך גם קיים סדר למצוות. בגמרא מפורש: "שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה". ובהמשך: "ואיני יודע איזה מהן תחילה...? הוא אומר להעמיד להם מלך תחילה. ואיני יודע אם לבנות להם בית בחירה תחילה או להכרית זרעו של עמלק תחילה?... הוא אומר להכרית זרעו של עמלק תחילה". בגמרא נאמר הדבר לגבי ביאה ראשונה ובית-מקדש ראשון, אבל הרמב"ם פוסק שהוא עניין כללי: "שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ: למנות להם מלך... ולהכרית זרעו של עמלק... ולבנות בית הבחירה. מינוי מלך קודם למלחמת עמלק... והכרתת זרע עמלק קודמת לבנין הבית". יש כאן סדר ברור והוא אינו דבר שבמקרה. כשם שיש מצוות, כך יש סדר למצוות. מה המובן של מחיית עמלק ומהי ממשות עמלק באומות-העולם, - לא נתברר עדיין, אבל ברור הוא שהעמדת מלכות, כלומר העמדת הנהגה לאומה, קודמת לבניין בית-המקדש, ולא מפורש בכמה שנים. אולי דורות צריכים לעבור עד שמלכות בישראל תתבסס. אמרתי לאנשים שתובעים את בניין בית-המקדש: בוער לכם לבנות את בית-המקדש?! לא בוער! קודם כל, נבסס את מלכות ישראל.

14 מלכות ישראל

שאלה: האם הנהגת האומה הקיימת עכשיו נחשבת כמלכות ישראל?
 הרב: למלכות, כיום, נחשבת כל הנהגה שמנהיגה את האומה בהסכמת האומה ולא בפירוש נגד התורה. להנהגה מעין זו, יש ערך של מלכות במידה מסויימת, וצריך לעבור זמן עד שהיא תשתכלל ותגיע לשלמות.

15 הר-הבית בידינו

רובה ככולה של ארצנו בידינו. זאת עובדה. וזאת עובדה שהרהיבית בידינו. אנו בעלי-הבית על הרהיבית, ולא הערבים. זאת עובדה אמיתית. הם באים לשם ברשותנו, כי אנו מסכימים מרצוננו. כדאי לנו לסדר זאת כך במשך כמה שנים. חיילים שלנו הם השומרים עליהם. כך החלטנו מתוך חשבונות פוליטיים. נתאזר עוד בסבלנות. שר הבטחון אמר שאם נרצה נקח בולדוור ונסלק את המסגד מהרהיבית. יכולים אנו לעשות זאת. אנחנו בעלי-הבית, אלא שיש לנו חשבונות פוליטיים למשך כמה שנים, עד שהדברים יסודרו.

שי חזק הנהגה - יג ויאלף מלך אברהם - המלך

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, את מצוא שנקרא בית המקדש שלם שנאמר וכלכי צדק מלך שלם כו' ואברהם קרא לבית המקדש יראה שנאמר ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה. אמר המקום אם אקרא אותו שלם ככו שקראו סם, אני אבטל דברי אברהם אוהבי שקראו יראה, ואם אני קורא אותו יראה, אני אבטל דברי סם הצדיק שקראו שלם, כה עשה הקב"ה שיהפך סם שקראו שניהם כו' והקב"ה ירושלים הוי ויהי בשלם סוכו ג) ובהו ירושלים יראה ושלם. (מדרש הכלים מזמור ע"ו)

במדרש (מ"ד טו, ט), שם קרא אותו "שלם", שנאמר "ומלכי צדק מלך שלם". אברהם קרא אותו "יראה", שנאמר "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה", אמר הקב"ה אם קורא אני אותו יראה כשם שקרא אותו אברהם, שם אדם צדיק מתרעם, ואם קורא אני אותו שלם, אברהם אדם צדיק מתרעם, אלא הריני קורא אותו "ירושלים" כמו שקראו שניהם, יראה - שלם, ירושלים. והענין, דשם היה כדור המבול, והיה כתבה וזן ופרנס כל הנבראים שם כתבה, והעיקר היה לתקן המדות והפעולות שהמה היו מושחתים, ש"השחית כל בשר דרכו" (למל, יג, ט). ו"מלאה הארץ חמס" (סס, פסוק יג), וכל לימודו היה לתקן המדות והתכונות בכל החי. וזה מורה "שלם", שהוא מורה שכל המין האנושי הוא אדם אחד, וכל אחד הוא אבר מאיברי האדם הגדול, וכל אחד נצרך לחיבורו מושפע ומשפיע זה לזה, וכולם כאחד נושאים קיום מין האנושי ונצחיותו.

מאחר כתלנו "עדות הם לבאי עולם"

כמו ישראל בנפשות, באדם, כן הכותל בעולם, בארץ. חסון ותקיף בכחו-האינטימי לאלהיו מחזיק הוא את עמדתו בכל חליפות מערכות הדורות וקורותיהם, בכל התמורות והשינויים, החלחלות והעיוותים, הבאים עליו ארץ ודריה - אשר הוא בתוכם ואתם. וגם אם קלון התרבו מכה את מראהו, גם אם אותות החרס בולטים מעל גביו וענות השממון, מאפילות את זהרו, גם אם בסבכי מבואות אפלים ומטונפים נסתר הוא מעין רואים, וגם אם נדחק ונלחץ הוא מתגרת יד שכניו המקיפים אותו מכל צד, להסיג את גבולו, לדכאוהו ולבלע את נחלתו - כחלמיש-צור נצב הוא על משמרתו, מבלי מוש ומבלי הפגם בקרבו גאונו הפנימי, תמים ונאדר בעוז עצמיותו, המתגלה לבעל עיני פקידא גם בעד כל אלה וגם על-ידי כל אלה. כי שריד חמדת הקודש הוא קדוש משכני עליון, ובמפלאות סוגלת-קיומו זאת עד הוא למאורעות-עולם ולקורות-דורות של אלפי שנות תרבות האדם. כ"ע-הלאומים" עומד הוא על גביהם ומעיד הוא עליהם, על גלגולי מהלכי חייהם, על מקורות זרמי רוחותיהם ועל מוצאות נתיבות פעליהם, ומעיד הוא בהם - בזכות קיום חייהם, בערך תוכן רוחותיהם ובמעמד כח פעליהם.

יש לבנות ויש לבנות. יש לבנות-אדם ויש לבנות-אבנים. ויש אבנים ויש אבנים. יש אבני דומה ויש אבנים - לבנות. כמו ישראל "לב האומות", לב האדם, כן הארץ ומקום-קדשה בקרבה - "לב העולם" ולבם של ישראל. ומכל קצות הארץ, ומכל פנות העולם, גם מכל תפוצות הגולה, זורמות ועולות: שפעות ה"עבודה שבלב" דרך נקודת-המרכז של הארץ, דרך העיר הזאת ודרך הבית הזה. וכן האבנים האלה, שארית פליטת הר ביתנו, שהם לנו "בקדושתם אע"פ שהם שוממים", כי "שכינה לא זזה מעולם מכותל מערבי", ורוח אלהים חיים קדוש ישראל, המשכן שמו שם, לעולם מרחף הוא עליהם ומחיה אותם בחיבור-עזו בכל מעבה ערמות עפר רקבון וחרס, - האבנים האלה לבבות הם לנו!

מלך אברהם - המלך

אמנם אברהם התפלסף מאד כחכמה, ולמד כל דרכי הטועים והתווכח עמהם, וחקר בשכלו כי יש ה' אחד משגיח על הכל, ולא מסר השגחתו להכוכבים כאמות הצאכ"ה". ומשום זה צלי אברהם "ה' יראה", שאמר (בספר) [במדרש] (מ"ד מה, טו) "כי צורם מכרם", זה אברהם, שכיר לו הגליות ולא גיהנם!

והגלות צריך להיות, ההשגחה הפרטית יותר לקיומם, כמו שאמר (מגילה טו, טו) "גלו לבבל שכניה עמהם", ואכמ"ל, וזה "אשר יאמר היום בהר ה' יראה", ר"ל שיתגלה אלקותו בראות כל בשר כבוד ה' בנסיים פרטים. והנה ירושלים בגויה על שתי הדרכים, היינו לזכך המושכלות שעיקרן במות, ולתקן ולקשט המדות שעיקרן בלב, וזהו בכלל מאמרם ז"ל (נרסם ט, טו) "לעולם יכנס אדם שני פתחים ואח"כ יתפלל", זהו המוח והלב. ולכן ירושלים "כלילת יופי משוש לכל הארץ" (כ"ט טו), "ששם עלו שבטים להודות לשם ה'" (מגילת קכ, טו), כי המדות והמושכלות שניהם נודככו ונטהרו בירושלים, ולכן קרא אותה "ירושלים" על שני הפעולות. ולזאת בארץ חרן ששם היו המדות לא בהשחתה, כי שם פעלו שם ועבר, לכן צוה אברהם ליקח אשה לבנו משם, כדברי רבינו נסים כדורש ה"י, שהמדות מושרשות בלב הבנים ג"כ, ואכמ"ל. ולכן נקרא ירושלים, "יראה" על שם טהרת המושכלות, ו"שלם" על הודכות התכונות והמדות, אשר ע"ז נאמר "כלילת יופי".

מלך אברהם - המלך

דרכי אושעיא סבר שכונה בכל מקום דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב "אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים ונו' שלוחך לא בשלוחי בשר ודם שלוחי בשר ודם ממקום שמשתלחם לשם מחוירים שליחתן אבל שלוחך למקום שמשתלחין יאושם מחורין שליחתן שנאמר "החשלה ברקים וילכו ויאמרו לך הננו יבואו ויאמרו לא נאמר אלא וילכו ויאמנו מלמד שהשכינה בכל מקום ואף רבי ישמעאל סבר שכונה בכל מקום דתנא רבי רבי ישמעאל מנין ששכינה בכל מקום שנאמר "הנה המלאך הדיבר כי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו אודיו לא נאמר אלא לקראתו מלמד ששכינה בכל מקום ואף רב שיבת סבר שכונה בכל מקום דא"ל רב שיבת לשמיעה לכל רוחתא אוקבן לבר כמורח ולא משום דלית ביה שכונה אלא משום דמורו בה מיני ורבי אבהו אמר שכונה כמערב דא"ר אבהו מאי אוריה אייר יה

מלך אברהם - המלך